

Arquitectura emplazada: una exposició en el MoMA

Maria Rubert de Ventós

ROLAND HALBE

ROLAND HALBE

■ Arquitectura emplaçada

La selecció de l'exposició «On Site: Nova arquitectura a Espanya», que s'exhibeix fins al primer de maig al Museu d'art Modern de Nova York, presenta els grans edificis dels arquitectes més reconeguts a Espanya. La mostra és acurada en la selecció d'obres de petita escala, exhaustiva en la presentació de la contribució dels arquitectes estrangers que, de la mà d'unes institucions necessitades de *glamour* i pompa, han esquitxat la península d'obres singulars, i atenta a l'aposta d'arquitectes joves que inicien la seva carrera de manera rotunda i agosarada. La visita és còmoda i confortable. L'arquitectura, vista com una col·lecció de peces, ens remet a la fascinació que produeix la visita a un museu de mineralogia, on la col·lecció de pedres de formes, textures i colors variats ens descobreix la bellesa d'un món insospitat que hem tingut a la vora moltes vegades. Es presenta de forma visual, idònia per ser visitada i apreheua, apta per a tots els públics: una col·lecció d'objectes bonics, diferents, en contrast els uns amb els altres. Una presentació que remet a l'epidermis de l'arquitectura, a la seva manifestació més plàstica, però necessàriament allunyada de la seva utilitat, del seu interès espacial, del seu encaix urbà.

«On-Site» significa alguna cosa que es fa al lloc mateix i implica un coneixement íntim de les condicions materials del treball i del seu context. No obstant això, l'exposició insisteix a discutir l'arquitectura independent del seu contorn, convertida en objecte, escultura precisa, preciosa, a la qual es fa la volta per mirar-la. Una arquitectura per contemplar, no per explicar el funcionament ni l'organització dels edificis. I és per això que s'insisteix en la visió epidèrmica i, potser també per això, que ens sorprèn la profusió de formes tectòniques i plects que són, en definitiva, els que donen unitat i interès plàstic a la mostra.

És aquesta condició d'una arquitectura sense diàleg amb el context el més curiós dels cinquanta-tres projectes de la mostra. Perquè la transformació positiva de les ciutats ha estat possible gràcies, precisament, a aquesta capacitat, des de projectes d'escala diversa, d'intervenir amb encert, amb discerniment respecte de determinats llocs i emplaçaments. Aquest és un dels aspectes més singulars i positius de l'arquitectura catalana, en particular, i espanyola, en general, de les últimes dècades.

La mostra apunta a Espanya com el millor escenari per al lluïment d'arquitectes estrella estrangers, però també com a lloc que s'arrisca amb alguns joves, a més del grapat d'arquitectes que pel seu pes específic han esdevingut, molt abans d'aquest esdeveniment, referents mundials. Espanya com una geografia privilegiada, lloc que més oportunitats ha ofert a les empreses internacionals d'arquitectura, que reclama amb avidesa innovació per als nous enclavaments i on aquesta novetat està patrocinada des

■ On-site architecture

The works selected for the exhibition "On Site: New architecture in Spain", which ran till 1 May at New York's Museum of Modern Art, present the great buildings by Spain's most renowned architects. The show is meticulous in its selection of small-scale works, comprehensive in presenting the contributions of foreign architects who, backed by institutions in need of glamour and pomp, have dotted the peninsula with singular works, and alert to the promotion of young architects making a bold, forceful beginning to their careers. The visit is an easy and comfortable one. The architecture, viewed as a collection of pieces, recalls the fascination produced on a visit to a museum of mineralogy, where the collection of stones of different shapes, textures and colours reveals the beauty of an unsuspected world that is often close at hand. It is a visual presentation, perfect to visit and grasp, suitable for all publics: a collection of different, attractive objects, all contrasting with each other, a presentation that refers to the epidermis of architecture, to its most artistic manifestation, but necessarily remote from its utility, its spatial interest and its urban setting.

"On site" suggests a hands-on job involving an intimate knowledge of the material conditions of the work and its context. However, the exhibition insists on discussing architecture independently of its surroundings, rendered object, a precise and lovely sculpture that one walks around to view it—architecture to be looked at, not to explain the functioning or arrangement of the buildings. And this is why the show insists on an epidermal approach and perhaps also why we are surprised at the profusion of tectonic forms and folds that ultimately give the exhibition its unity and artistic interest.

The strangest thing about the 53 projects in the exhibition is this condition of architecture that does not engage in dialogue with the context. Because the positive transformation of cities has been possible thanks precisely to this capacity of varying scales of projects to intervene judiciously, with discernment for a given place and site. This is one of the most singular, positive aspects of Catalan architecture in particular and Spanish architecture in general in recent decades.

The exhibition singles out Spain as the best setting for high-profile foreign architects to shine, but also as a place that is willing to take a risk with young architects, as well as the handful of architects whose specific weight has turned them, long before this event, into worldwide referents. Spain as a prime geography, a place that has offered international architecture practices most openings, that is eager for innovation in new enclaves and where the new is sponsored by the public. A place that allows maximum freedom and creativity in

■

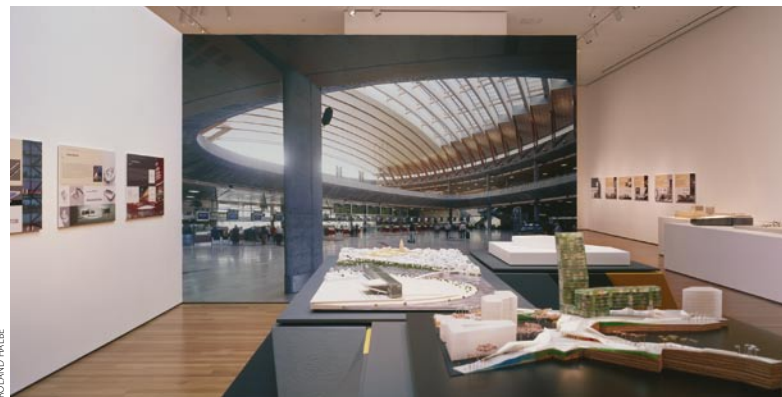
La selecció de la exposició "On Site: Nueva arquitectura en España", exhibida hasta el primero de mayo en el Museo de Arte Moderno de Nueva York, revela los grandes edificios de los arquitectos más reconocidos en España. La muestra es cuidada en la selección de obras de pequeña escala, exhaustiva en la presentación de la contribución de los arquitectos extranjeros que, de la mano de unas instituciones necesitadas de *glamour* y boato, han salpicado la Península de obras singulares, y atenta a la apuesta de arquitectos jóvenes que inician su carrera de manera rotunda y atrevida.

La visita es còmoda y confortable. La arquitectura, vista como una colección de piezas, nos remite a la fascinación que produce la visita a un museo de mineralogía, donde la colección de piedras de formas, texturas y colores variados nos descubre la belleza de un mundo insospechado que hemos tenido cerca muchas veces. Se presenta de forma visual, idónea para ser visitada y apreheuida, apta para todos los públicos: una colección de objetos bonitos, distintos, en contraste unos con otros. Una presentación que remite a la epidermis de la arquitectura, a su manifestación mas plàstica, pero necesariamente alejada de su utilidad, de su interès espacial, de su encaje urbano.

On-Site significa algo que se hace "con las manos en la masa" y que implica un conocimiento íntimo de las condiciones materiales del trabajo y de su contexto. Sin embargo, la exposición insiste en discutir la arquitectura independiente de su contorno, convertida en objeto, escultura precisa, preciosa, a la que se rodea para mirarla. Una arquitectura para contemplar, no para explicar el funcionamiento ni la organización de los edificios. Y es por ello que se insiste en su visión epidèrmica, y quizá también sea por esta razón que nos asombra la profusión de formas tectónicas y plegados que son en definitiva los que dan unidad e interès plàstico a la muestra.

Esta condició de una arquitectura sin diàlego con el contexto resulta lo más curioso de los 53 proyectos de la muestra. Porque la transformació positiva de las ciudades ha sido posible gracias, precisamente, a esta capacidad, desde proyectos de escala diversa, de intervenir con acierto y discernimiento respecto a determinados lugares y emplazamientos. Es éste uno de los aspectos más singulares y positivos de la arquitectura española y catalana, en particular durante las últimas dècadas.

La muestra apunta a España como el mejor escenario para el lucimiento de arquitectos estrella extranjeros, pero también como lugar que arriesga con algunos jóvenes, además del puñado de arquitectos que por su peso específico se han convertido, mucho antes de este evento, en referentes mundiales. España como una geografía privilegiada, lugar que más oportunidades ha ofrecido a las empresas internacionales de arquitectura, que reclama con avides innovació para sus nuevos enclaves y donde dicha novedad se patrocina desde lo público. Un

del que és públic. Un lloc que permet la màxima llibertat i creativitat a l'arquitectura. On aquesta innovació constant nodreix i fonamenta el futur i sovint concentra el major esforç mediàtic.

Una selecció que per al cas català no cau en l'equívoc de presentar les obres recents més vistoses del Fòrum de Barcelona, però que tampoc no ens introdueix en aquesta quantitat d'obres de menor envergadura que han contribuït de manera decisiva a fer millors les nostres ciutats: biblioteques i escoles, estacions, passeigs i jardins, projectes potser menys sorollosos però més interessants. Projectes d'un grup ampli d'arquitectes, sovint professors de les escoles d'arquitectura, claus per entendre la qualitat mitjana i l'interès social del disseny, l'arquitectura i l'urbanisme al país.

Una mostra que presenta una Espanya en ebullició i fascinant en la seva explosió de novetat i atreviment, en contrast amb una Nova York que bull d'una altra manera, gairebé sense grues, sense aquesta constant transformació i tematització que sacseja els centres urbans de les nostres grans ciutats.

Aquesta mostra optimista sobre l'arquitectura a Espanya coincideix en el temps i en l'espai amb una realitat no tan falagüera: amb el pitjor extraradi, amb la destrucció salvatge de llocs i enclavaments de valor paisatgístic altíssim. Un procés de destrucció massiva i mineralització que té a la costa de llevant el millor manifest, amb trams en transformació que ja són *case studies* internacionals, i del qual la mostra només ensenya els edificis singulars. No és estrany que aquests projectes s'expliquin en la seva majoria sense l'entorn. Llevat d'algunes excepcions, ens espantaríem si la foto fos completa, si en coneguéssim el *background*. Pot un edifici singular en perifèria contribuir a millorar un programa d'ocupació desmembrat i autista? La tradició de la millor arquitectura espanyola en general i catalana en particular mostra fins a quin punt alguns edificis i alguns projectes urbans han encaixat en els llocs i han contribuït de manera poc sorollosa a transformar-los i millorar-los.

A la sortida d'«On-Site» ens assalten diverses preguntes, entre altres: quin guió i quin ordre regeixen?, per què Espanya i per què ara? Però, més que cap altre, sorgeix el gran dubte: en tota aquesta successió d'arquitectures, on queden les ciutats?

És curiós, per cert, que en un moment en què Espanya està vertebrant una idea més plural i complexa de la seva unitat, l'exposició insisteix en una idea d'arquitectura unificada i global a tot el territori. Confiam que aquesta arquitectura que dibuixa els perfils d'algunes regions, aquesta combinació perversa que entapissa de «quantitat» d'habitatsges el territori i té en els edificis públics d'autor el bàlsam i la penitència de l'administració, no irradiï altres, tots, els horitzons. ♦

Maria Rubert de Ventós
Traduït per Alèxia Costa

architecture. Where this constant innovation feeds and fosters the future and often concentrates greatest media attention.

It is a selection that, in the Catalan case, does not lapse into a presentation of the most striking recent works of Barcelona's Forum, though nor does it venture into the number of smaller-scale works that have contributed decisively to improving our cities: libraries and schools, stations, avenues and gardens—more interesting projects, despite being less talked about. Projects by a large group of architects, often teachers at our schools of architecture, key to an understanding of the average quality and social interest of design, architecture and urbanism in our country.

It is a show that presents a Spain in ferment, fascinating in its explosion of newness and daring, in contrast with a New York that is seething in another way, with hardly a crane in sight, without the constant transformation and thematization that is shaking the urban centres of our big cities.

This optimistic exhibition of architecture in Spain coincides in time and space with a reality that is somewhat less flattering: with the worst outlying districts, with the savage destruction of places of great landscape value. A process of mass destruction and mineralization that is best revealed on the east coast, where stretches under transformation have become international case studies, and of which this exhibition shows only the singular buildings. It is no wonder these projects are, for the most part, explained without their setting. With some exceptions, we would be shocked if the photo were complete and we could see the background. Can a singular building on the periphery help to improve an autistic, dismembered programme of occupation? The tradition of the best Catalan and Spanish architecture shows to what extent some buildings and urban projects have fitted into their setting and contributed quietly to transforming and improving them.

Upon leaving "On Site", we are beset by questions, such as: what is the underlying script and order? Why Spain and why now? But a particular doubt makes itself heard above the rest: where does this succession of architectures leave the city?

It is curious, incidentally, that at a time when Spain is constructing a more plural, complex idea of its unity, the exhibition should insist on an idea of global, unified architecture right across the territory. We have to hope that the architecture now forming the outlines of certain regions, that perverse combination that carpets the territory with masses of housing and regards public buildings designed by renowned architects as the balm and the penance of the Administration, does not blot out all other horizons. ♦

Maria Rubert de Ventós
Translated by Elaine Fradley

lugar que permite la máxima libertad y creatividad a la arquitectura. Donde esta innovación constante nutre y ciemienta el futuro y a menudo concentra el mayor esfuerzo mediático.

Una selección que para el caso catalán no cae en el equívoco de presentar las obras recientes más vistosas del Fòrum de Barcelona, pero que tampoco nos introduce a esa cantidad de obras de menor envergadura que han contribuido de manera decisiva a hacer mejores nuestras ciudades: bibliotecas y escuelas, estaciones, paseos y jardines, proyectos quizá menos ruidosos pero más interesantes. Proyectos de un grupo amplio de arquitectos, a menudo profesores de las escuelas de arquitectura, claves para entender la calidad media y el interés social del diseño, la arquitectura y el urbanismo en el país.

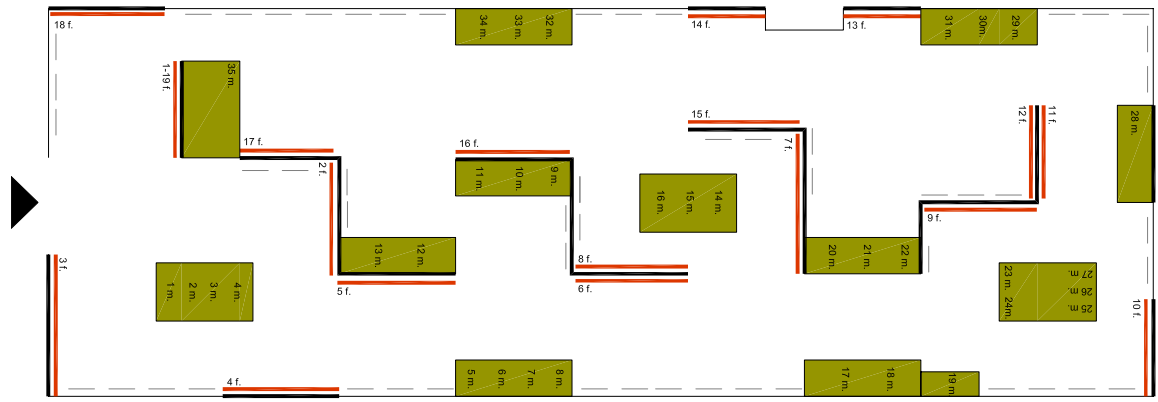
Una muestra que presenta una España en ebullición y fascinante en su explosión de novedad y atrevimiento, en contraste con un Nueva York que hierve de otro modo, casi sin grúas, sin esa constante transformación y tematización que sacude los centros urbanos de nuestras grandes ciudades.

Esta muestra optimista sobre la arquitectura en España coincide en el tiempo y en el espacio con una realidad no tan halagüena: con el peor extraradio, con el aislamiento salvaje de lugares y enclaves de altísimo valor paisajístico. Un proceso de destrucción masiva y mineralización que tiene en la costa de Levante su mejor manifiesto, con tramos en transformación que son ya *case studies* internacionales, y del que la muestra sólo enseña los edificios singulares. No es extraño que estos proyectos se expliquen en su mayoría sin su entorno. Salvo excepciones, nos asustaríamos si la foto fuera completa, si conociéramos su *background*. ¿Puede un edificio singular en periferia contribuir a mejorar un programa de ocupación desmembrado y autista? La tradición de la mejor arquitectura española en general y catalana en particular muestra hasta qué punto algunos edificios y algunos proyectos urbanos han encajado en los lugares y han contribuido de manera poco ruidosa a su transformación y mejora.

A la salida de *On-Site* nos asaltan varias preguntas, entre otras, ¿qué guió y qué orden rigen? ¿Por qué España y por qué ahora? Pero más que ninguna otra, surge la gran duda: en toda esta sucesión de arquitecturas, ¿dónde quedaron las ciudades?

Es curioso, por cierto, que en un momento en que España esta vertebrando una idea más plural y compleja de su unidad, la exposición insiste en una idea de arquitectura unificada y global en todo el territorio. Confiamos en que esta arquitectura que está dibujando los perfiles de algunas regiones, esta combinación perversa que tapiza de "cantidad" de viviendas el territorio y tiene en los edificios públicos de autor el bálsamo y la penitencia de la administración no irradie otros, todos, los horizontes. ♦

Maria Rubert de Ventós

FOTOS

- 1-19 f.** Ampliación del Ayuntamiento Murcia (1998)
Rafael Moneo
- 2 f.** Mercado de Santa Caterina Barcelona (2005)
Enric Miralles and Benedetta Tagliabue
- 3 f.** Escuela de Artes Escénicas Santa Cruz de Tenerife (2003)
Juan Antonio González + Urbano Yanes Tuña
- 4 f.** Torre Agbar Barcelona (2005)
Ateliers Jean Nouvel con b720
- 5 f.** Capilla de Valleacoron Almadenejos, Ciudad Real (2000)
Sol Madridejos + J.C. Sancho Osinaga
- 6 f.** Baluarte, Auditorio y Palacio de Congresos Pamplona (2003)
Francisco Mangado
- 7 f.** Aeropuerto de Tenerife Norte La Laguna, Tenerife (2002)
Antonio Corona, Arsenio P. Amaral, Eustaquio Martínez
- 8 f.** Ampliación del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía Madrid (2005)
Jean Nouvel Ateliers + Alberto Medem
- 9 f.** Complejo Woermann Las Palmas de Gran Canaria (2005)
Ábalos, Herreros, Sentkiewicz, Casariego, Guerra
- 10 f.** Escaleras de La Granja Toledo (2000)
Martínez Lapeña - Torres Arquitectos
- 11 f.** Edificio Mirador Sanchinarro, Madrid
MVRDV + Blanca Lleó
- 12 f.** Museo de Arte Contemporáneo (MUSAC) León (2005)
Emilio Tuñón + Luis Mansilla
- 13 f.** Centro de servicios sociales Barcelona (2003)
Carlos Ferrater + Lucía Ferrater
- 14 f.** Acceso al paseo del Óvalo Teruel (2004)
David Chipperfield+ b720
- 15 f.** Centro de salud Santa Eulàlia, Ibiza (2003)
Mario Coreá + Lluís Morán
- 16 f.** Estadio de fútbol Barakaldo, Vizcaya (2003)
Eduardo Arroyo
- 17 f.** Terminal del aeropuerto de Barajas Madrid (2006)
Richard Rogers Partnership + Estudio Lamela

- 18 f.** Viviendas sociales de la SE-30 Sevilla (2002)
Fuensanta Nieto + Enrique Sobejano

MAQUETAS

- 1 m.** Biblioteca Central Jerez de la Frontera, Cádiz
José Morales + Sara Giles
- 2 m.** Palacio de la Música y de las Artes Escénicas Vitoria-Gasteiz
Juan Navarro Baldeweg
- 3 m.** Teatro y Auditorio La Vila Joiosa, Alicante
José M.ª Torres Nadal + Antonio Marquerie
- 4 m.** Ampliación del IVAM Valencia
Kazuyo Sejima+Ryue Nishizawa
- 5 m.** Casa rural Gerona
Rafael Aranda, Carme Pigem, Ramon Vilalta
- 6 m.** Hotel Habitat L'Hospitalet de Llobregat, Barcelona
Enric Ruiz-Geli/ Cloud 9 + Acconci Studio + Ruy Ohtake
- 7 m.** Fachada del Ayuntamiento Manresa, Barcelona
Manuel Bailo + Rosa Rull
- 8 m.** Edificio Zaida Granada
Alvaro Siza
- 9 m.** Casa en un cerezal Granada
Juan Domingo Santos
- 10 m.** Palacio de Congresos Badajoz
José Selgas + Lucía Cano
- 11 m.** Nuevo campus de la Universidad de Vigo
Jesús Irisarri Castro + Guadalupe Piñera Manso
- 12 m.** Teatro y auditorio municipal Torreveja, Alicante
Alejandro Zaera Polo + Farshid Moussavi, FOA
- 14 m.** Centro de talasoterapia Gijón
Francisco Leiva Ivorra + Grupo Aranea
- 15 m.** Palacio de Congresos Córdoba
Rem Koolhaas+ Ellen Van Loon, OMA
- 16 m.** Plaza y espacios de usos mixtos Barakaldo, Vizcaya
Javier Fresneda, Javier Sanjuan, Javier Peña + Xpiral
- 17 m.** Parque de relajación Torreveja, Alicante
Toyo Ito & Associates
- 18 m.** Estadio de atletismo Santa Cruz de Tenerife
Artengo, Menis & Pastrana + Merino Martín
- 19 m.** Museo de Andalucía Granada
Alberto Campo Baeza
- 20 m.** Torre Valencia Valencia
Vicente Guallart
- 21 m.** Oficinas centrales de Gas Natural Barcelona
Enric Miralles + Benedetta Tagliabue
- 22 m.** Torre de viviendas Valencia
Josep Lluís Mateo
- 23 m.** Edificios de viviendas Carabanchel, Madrid
Thom Mayne + Begoña Díaz-Urgorri
- 24 m.** Centro de Exposiciones y Congresos Ávila
Francisco Mangado
- 25 m.** Torres bioclimáticas Vitoria-Gasteiz
Ábalos, Herreros+ Renata Sentkiewicz
- 26 m.** Parador Alcalá de Henares, Madrid
Aranguren & Gallegos
- 27 m.** Metropol Parasol Sevilla
Jürgen Mayer H.
- 28 m.** Ciudad de la Cultura de Galicia Santiago de Compostela
Peter Eisenman
- 29 m.** Hotel en las bodegas Marqués de Riscal Elciego, La Rioja
Frank Gehry + Edwin Chan
- 30 m.** La Ciudad del Flamenco Jerez de la Frontera, Cádiz
Herzog & De Meuron
- 31 m.** Centro de arte La Coruña
Victoria Acebo y Ángel Alonso
- 32 m.** Oficinas centrales de Euskotren Durango, Vizcaya
Zaha Hadid + Patrick Schumacher
- 33 m.** Museo de Cantabria Santander
Emilio Tuñón + Luis M. Mansilla
- 34 m.** Museo Nacional de Arqueología Marítima Cartagena, Murcia
Guillermo Vázquez Consuegra
- 35 m.** Centro de tenis Madrid
Dominique Perrault Architecture